

ОРГАН КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНОГО СОЮЗА ЙУГОСЛАВІЙСКИХ РУСИНОВ

РЕДАКЦІЯ И АДМИНИСТРАЦІЯ
Нови Сад, Футошки пут број 199

Нови Сад 17 фебр. 1935.
Виходзи раз на тидзень.

Предплата: на рок 50 Динари, на пол рока 25 Динари, за загранице 2 Долари
ПООДИНОКЕ ЧИСЛО 1 ДИНАР

НЕ ШИЦКО ШЕ є ЦО ЛЕЦІ

„Шлебода ше задобива з правду“.
Х. Хефдинг

У числу 4 „Руских Новинох“ од 25 януара 1935 року под заглавіем „Препаданє батогашох у Дюрдьове“ писац остатніх шорицькох ше помиліл, кед пише: „Горня „Виява“ преднякох организациі КПСЮР-и у Дюрдьове найлепше указує як нашо „батогаше“ стоя у народу и же Русини свидоми своєй грекокат. вири и своєй Рускосци“.

У Дюрдьове не постоЯ ніяка организация КПСЮР званично. Правда, єст поедини цо ше зачленєли до „Союзу“ и претплацую ше на „Зарю“, але тоти не маю ніяку организацию гоч их єст бліско 100! Основана секція єще 6 мая 1934 р. але є до нїшка не приявена надлежним власцом и не водзи ше у евиденції организаций па прето ше не може повесць же постої.

Цо ше дотика предняштва потписаних, то можу лем вони сами (и то лем у франти) повесць бо вони ніяки не предняци, ані то не виявлюю у „Вияви“. Далей:

„и же Русини свидоми своєй грекокат. вири и своєй Рускосци“ указує ясно же писатель не розликує виру и народносць кед тоти два пойми так нємилосердно миша. Верце, мили читателе, кажди раз кед читам у „Р. Н.“ як ше вира и народносць миша, приходзи ми шмишно же поедини сотрудніци ніяк не можу похопиць народносць русску през „грекокатолік“. За нїх „грекокатолік“ значи и Русин а през того епитету, гоч вони и наисце Русин, за нїх значи одпаднік и противнік русского народу. Наисце, чом вони то так мишаю?“

У „вияви“ подписані без сомниня не

сцу розумиц же „Заря“ обещала лем правду виношиць цо наисце и роби, а же „Заря“ агитира за даедну другу виру, за православну, о тим ше не може повесць ніч правду:

1 бо „Заря“ не принесла ані єдну статю же да Русини преходза на православіе, або же тот не Русин хто не православни,

2 и цо виноши то лем у пасивній формі як докази дающі розяшні необавесні, оде народносць не завиши од вири, а

3 нікто єще не стекол убедзене зос писаня „Зарі“ же православна вира лепша як даедна друга и да на основу того убедзеня прешол на православіе.

Далей подписані виявюю же: „Понеже зме и на ділу видзели их роботу як у Господінцох, так и у Дюрдьове...“ цо ше коши с правду, бо ані ніхто не чул, па ані повесць не може, же би дахто дакого наводзел од страни „Союзу“ да зроби дацо цо би ше процивело моралу, закону и народносци або вири. Ніхто нікого не силовал да охаби грекокатоліцку виру та да прейдзе на православну. У Дюрдьове ніхто не пришол на православіе а ніхто ані не агитирал за тото.

Дакле видзи ше же потписани не розумели „Зарю“ або не сцу розумиц (цо ше скорей може вериц). Далей ше по стилу писаня видзи же то не спод их пирка вишло шицко цо у „Вияви“ написане. А откаль Сопка Дюра у Дюрдьове а? Е, мили мой, не шицко ше є цо леци!

Па далей, як ше може ставиц слика нашого Владики Дионізія кед од нього видае „посланіе“ да ше не чита „Заря“ и у хторим вон осудзує роботу „Союза“? Чи би ше може буц не увредзело стим Владику? Наисце незнам чом сце себе о тим не думали кед сце давали вияву до „Р. Новинох“?

Наздавам ше од вас же признаце явно помильку у вашей „Вияви“ а так исто и п. о. Янко Будински, и же у будуще ніяк не помишаце народносц и виру, бо то не щечи просвищеним Руссином у нешкашім часу, часу кед и дзэци знаю же народ и вира не ёден але два розлични пойми, хтори маю кожде свою одредзену фурму. А же „Заря“ приноши статі и о православней вири то лем на тельо да ше видзи же православни не безбожніци, як то велі неупущени думаю у нашим народу, але же и православни людзе як и ми, хтори ше модліме єдному истому Богу, лем кажди на свой способ. Бо Богу зме щицки браца и шестри, па не треба думац же хто не грекокатолік тот не Руссин, не християн и безвирец — одпаднік.

„Заря“ правду виноши, а кому завадза правда най заджмури да не видзи того цо достойне чловечества. Дюрьовчань-батогаш

АПАЦИ АБО ЧЕСНИ СЕСТРИ

Цо то таке — апаца? Саме мено гутори, же цо то. Слово апаца глаши по талиянски араза, а зложене є од а цо значи не и слова раза цо значи *шалена*, дакле ведно зложене *нешалена*. Но на *шасу* не шалени, але *мудри* и лукави. Людзе, руски народе, отвор очи! У своим штредку маце апаци, хтори место да ше модля у церкви и да водза покору и скромни и худобни живот, ходза од хижи до хижи и жобраю од женох, вицицу и страша их, да даю жени: муки, масци, шунки, колбаски, платна, курчата, гушата па и *морки*, а разуми ше *и-пенешки!* То тоти побожни особи цо ноша щицко з дому цо добре и смачне. Но не лем то, але ше влапели цагац и хижи и жеми! Цо го значи? До чого то идзе? Чи Христос наказал зберац шунки, курчата, масци и морки? Чи Христос наказал дакому однімац жем и хижи? Не! Христос гварел: „Охаб щицко цо маш, дай худобним и ида за мну“. Ей, людзе, отворце очи док небудзе нескоро! Хго да худобному скорку хлєба та векши благослов ма, як кед да апацом — шунку! Милостиня ше дава худобним а не богатим. Опатрице лем, яку маю апаци палату дзе бываю. А идце до шпайзу кельо там шунки, колбаси, муки. А лем да вам сцу указац касу, кельо маю истом пенежи! Але маю на тельо образа вше питац и питац — бо су жадни богатства. Пенежи и пенежи, то им главне, а же то правда то вам можу пошведочиц родичи, хтори дали свойо дзецко за апацу у нади же немуша ю одевац та ей правиц тал, но а тераз вше апаци питаю „пошльице пенежи“

бо вам дзивче пошлеме дому. Пенежи хто ма tot може буц святы кед их да апацом. Людзе знаю вельо примери за апаци, зато познейше напишеме токо цо людзе знаю. Яку сиротиню облекли и накармели апаци? Ніяку! Апаци обрацаю и баламуца багобойни руски народ. Людзе, дайце своім дзецом шунки, уварце им и морку, та им добре зробице, а не давайце тим цо ніч не робя, бо с тим помагаце ленівосц и гришице!

Керестурец

НОВОСТИ

Кощур. У нашей општины была заказана седница општинского одбора за 5. фебруар т. р. Того дня на 9. годзин зишол ше чесни валацки одбор, котри мал решиц 19 точки. Кед и п. бележник пришол п. председатель општины прывитал присутних и отворел засиданіе. Кед прочитани присутни приступело ше гу роботи и брали точку по точку. Решения падали єдно за другим фришко, але кед пришла точка 14. котра глаши: надопуне одлуке општинского одбора бр. 98/34 за чиновнике и службенике. Кед п. бележник прочитал туто точку и разтолковал значай того, панови одборніци (ко су у векшини) поспущали носи, та ані слова. Цихо було голем 5 минути так же ше муха могла чуц кед леци. Пан председатель их модлел да патря, да решы туто ствар да би ше прешло на слідуючу точку. Заш цихо так же мушели достац 10 минути да виду и да ше догваря, як да решы тот вопрос (14. точку).

Кед ше врацели заш не прегварел ані ёден слова (то тоти цо не сцу п. бележника) ледво ёден прегварел и ставел предлог, да ше седница одложи за 48 годзин (т. е. за 2 дні). Дакле гевти точки 13 були окончени за 15 минути щицки а 14. ше не могла решиц ані за годзину. Як могол тот исти одбор за два минути решиц 8. точку, котра барз значайна а котра глаши: „опрост општинског приреза на земльу коју уживају месни свештеници“. Гласало 11 за а 7 проців. Зос чим зняли тоти 11 панове одборніци терху зос 125 ютра поповской жеми и положели ю народу на хрибет. Тоти 11 одборніци гласали за ошлебодзене од општ. прирезу поповской жеми, гоч их п. бележник упозорел и прочитал им закон по котрим ше никто не може ніяких дажбинох ошлебодзиц гоч би то и сами попове були. Тоти панове забули же их народ выбрал, да го заступаю у општины, да чуваю интересы народа, уместо того вони указали же заступаю интересы попох на чкуду нас щицких. Општина ма свойо видатки, каждого року ше принеши општински бюджет, котри ше убера

зос прирезу. Же на єдним месце опросца то вец розрежу на других на народ. Кед важну точку 8. решавали не требал тим паном тутор з вонка, за два минути було готове, гоч то єдна од найглавнейших точкох. 14. точка о чиновничким питаню то не могли решиц бо ѿ муша перше информирац у своїх туторох звонка, треба им зато 48 годзин.

Чи може таки одбор управяц з валалом, котри не ма свойо я, котри не роби по своїй глави але чека цо му пове треци? Заряш

У Поткарпатской Руси, на Горніци, на нашої прадіовщини по шицких селох и варошох отримами паастоси за покой души омиленого Блаженоупокоеного Краля Мученика Александра I. Уединителя. Окрем того принесли шицки места на Горніци же, кажде на памят нашого Витешкого Краля, да Його мено кажде єдней своїй уліци. За того найвецей труда уложели студентски друштва: „Пролом“ и „Возрожденіе“. Разуме ше, же нашо власни браца на Горніцичувствує нашу боль и дзекуеме им же с тим красним гестом утіхи, дали доказ своїй русскей свидомосци з любаву гу шицкому цо славянске.

П. Метельски Сергіє адвокат отворел тих дньох свою адвокатску канцеларію у Новом Саду. Кр. Петра ул. 13 перши спрат, ч. телефону 33-42. Пан Метельски е наш єдномишленник прави українец, т. е. родзел ше на України, але е не самостійник, вон як и шицки нашо браца з України за русске народне единство и за славянску слогу и мездисобну любов. Же би дахто з наших людзох требал даяку правничку пораду препоручуєме най ше с повереньом обраци гу нашому єдномишленнику.

Поп, дзвонар и „Заря“. Скончела ше служба, дзепоедна баба еще не докончела започату молитву та шепта по цихи. Швет би ше росходзел, але не може бо у алтару нацаговане. Нацагуе ше поп Ілля зос дзвонаром. Поп влапел дзвонара за плеца и циска го вонка зос словами, же не може церкву послуговац кед чита „Зарю“. Поп ше тельо нацаговал и дрилел дзвонара док ше з болом у души не одрек пред своим силеджийом „Зарі“. Можеме повесц же читац „Зарю“ не грих але кед на святим месце у олтару ше єден пастир на тельо забува же ше по нім нацагує и дриля, на тим месце дзе ше ма модліц за свойо овечки, пакосци другому то наисце грих. Тот паноцец би мал велью розумнейшей роботи и красшим прикладом послужиц своим парохіяном, а не нацагованьем по олтаре. Кед го вецка прето напуша овечки най то себе припише и най не руца вину на другого.

У Н. Саду на дзень св. Трох Єпрах шпивал познати и славни шпивачки хор „Границар“ зос Суботици на архиерейской св. Литургии Владики Д-р Иринея, на пошвеченю народно церковного дому и на Вечурні. Зос хором од 60 членох пришол суботички заслужени прота о. Марко Протич, претседник хора Д-р Р. Миладинович кральовски яв. бележник и диригент Направнік. Шпив бул прекрасны а шпивали ше виберани склади Мокраньца, Чеснакова, Коньовича-Божинского, Черепніна, Гречанінова, Костальского, Рахманінова и т. д. Присутни служитеle ше дивели шпиву и виявили потполно задовольство. Хор бул прняти у владическим двору и бул у аудиенці у Високопреосвященного Владики Д-р Иринея.

ХОЗАІНСТВО

ХОРОТИ ПРИ ШВИЊОХ

Звичайно кед настаню хладнейши єщенски дні и ноци, не раз ше лапаю до швіньох опасни хороти, котри уніщую на пол накармени, худи па и швіні за приплодование и од того газда (хозайн) прецерпи вельку чкоду. Так исто и на яр ше знаю швіні нагло похориц и вигинуц, а у веліх случайох од таких хоротох цо преходза и на здравиці т. є. заразних.

Зос заразима хоротами ше не лехко бориц, бо зараза ше лехко преноши и фришко напредує, так же за кратки час, хозайн хтори на то не кладзе ніяку увагу може прецерпиц вельку утрату у швіньох.

Єдна од найпаснейших хоротох при швіньох, хтора ше правда ридше появює, то *прострел*. Клици прострелу опасни не лем за швіні, крави, ови, коні, але и за человека. Од прострелу швіння нагло, за дзень—два загине а да зме не обачели ніч незвичайне при ней Кус ей лем опухла подгарліна звонка и як да ю дацо дави. Дараз ше зна тата хорота (прострел) цагац мешацами. Швіння подла є, мла при ходу и не весела. Од прострелу не мож лем так лехко лічиц. Мушиме поволац скотолікара же би голем здрави швіні предохранел з убрзгованьем серуму проци прострелу. Кед швіння загине, треба ю глібоко голем 2 метери закопац, хлівок дезінфіковац по упутствийох ветеринара (скотолікара) а ні зач ю лем так охабиц на верх жеми, або ю резац циганом, бо од прострелу ше лехко заражи и человек, та и умре.

Не раз ше трафя же газда приреже, т. є. приколе хору швіню же би цо меней чкоди мал. То опасно за здравле, не лем за тих

до єдза месо, але, одпадки цо оставаю за-
тримую заразни клици (бацили) од котрих
ше лехко заража други домашні животині.

Прострелни бацили (клици) находза ше на мочварних пажицох, на шену, слами и
трави зоз заражених местох, у барох и на
таких местох дзе животині хтори од про-
стрелу загинули незакопани. Клици тей хо-
роти ше явяю у двух фурмох: як паліочки
(дабоме хтори ше з голим оком не видза) и
як округли заренки, спори. Тота друга файта
клицих отпорна на жиму и на цеплоту, та
ше наглайшэ шири.

Особити позор мушиме мац на то кед
чуєме же дакому у сущедстве загинула крава
або овца од прострелу, бо то лехко може
прейсц и на нашо скоти, а особито швині
мушиме чувац да не буду у дотику з сущед-
скими, па гоч су здрави, на уліци або па-
жици, або ведно дагдзе на салашу.

Червена хората (шинска куга, заразне
запалене плюцох, черевох, або паратифус)
тих опасна за швині. Тоти хороти ше лехко
преноша, нагло ше шири и готово віше су
смертоносни за швині.

У нідобре правених хлівкох, дзе блато
и нечистота, па на местох дзе хори швині
скорей були, або на местох дзе ше плітко
або ~~зчайли~~ ^{закопало} загинути швині, находза
ше заразни бацили, од хторих ше здрави
шині лехко заража.

Хората ше лехко позна. Скора почер-
вене, животиня престава з єдзеньем, при
ходу ше плянта и радо лежи зацагнута дагдзе.

Кед обачиме же ше даєдна похорела,
такой ю треба окреме од здравих, а нізач
чекац да ше и други заража. Кармиц ю треба
з літну варену покарму, а кед не сцеме да
загине, мушиме поволац скотоліка же би
предохранел и здрави швині од зарази зоз
„шприцованьем“ (пелцованьем). Правда, то
кошта досц пенсжи (а мало их терас ест),
але кед будземе сановац на лічене, можу нам
угинуц шицки швині кельо их маме, та вец,
дабоме, чкода вельо векша. Швині хтори
загиню од червеней хороти треба глібоко
закопац до жеми а не до гною як то звікли
велі робиц, або руциц их дагдзе до ярку да
ше зараза лехко шири. Так исто балеги од
хорих швіньох треба поляц з гашеним вап-
ном и вец их закопац.

Велі нашо людзе не придаваю ніяку
важносц кед ше швіня похори та чекаю з
ліченьем и думаю же хората сама од себе
прейдзе. У тим ше горко спреведаю. Правда,
трафи ше же нам швіня престане єсц, та
за дзень два заш почина знова єсц и ніч ей
не хиби. То приходзи од пременки места,
або кед ше швіня ѿ, па и од пременки

хвилі, але кед ше похори од даєдней опасней
хороти то ше може дораз препознац, бо по-
става невесела и мла. У таким случаю муш-
име дораз почац з ліченьем, а при ліченю
ше точно тримац того цо скотолікар пре-
пиши, бо иншак можеме мац чкоду вельо
векшу, хтора не раз поцагуе за собу видни
пошлідки у газдованию.

По селох, обычно людзе хтори маловирни
до лікох, кед им ше похори скот обрацу-
ше и гу ветарком за помоц, руцаю швіньем
углікі, зачичую и даваю койцо швіньем од
чого дабоме нет помоци, та кед ше трафи
же прииде на лепше (то обычно теди кед хо-
рота не опасна) веря же помогло бабске вра-
чаніе, а кед швіня, конь, крава и т. д. за-
гиню, вец гваря „Божя воля“ або же на-
врачал тот або тата, або дахто преклял и
цо не видумаю лем да ше оправда их недо-
статна позорносц. Дабоме, то остало од ста-
рих часох, але ше тераз не може так, бо
живот чешки. Селян ма красни приход од
домашніх скотох, па прето им мушки прида-
вац вецей важносци, бо од их здравия и на-
предованія завиши напредованіе и газдовства.

За тераз о тих хоротох, а другираз будзе
бешеди и о меней опасных.

ЯК ВОЗНИКЛО (ПОСТАЛО) КОЗАЧЕСТВО?

Донци ше спущовали віше баржей гу югу,
при чим рѣка *Дон* мала за нїх таке исте
значене, як рѣка *Дніпро* за малорусских ко-
закох. По тей рѣкѣ вони предпринимали во-
енни походы на татарски турецки владѣція.
Гоч московско-руssкое правительство мало з
Донцами не раз хлопоти (бриги), ипак вони
указали не мали услуги московско-руssким
царом, приготовляючи почву (терен) за рос-
пространене граніцох московско-руssкого го-
сударства (держави). Козак Ерман Тимофеев,
происходи вѣроятно зос донских козакох,
завойовал 1583 года западну часц Сибіріи
и принес ю на дар цару *Івану Грозному*.
Московско-руssкое правительство помагало
зато устройству козачества на своих южных
и восточных граніцах. Так постали: Яицки
козаки, познейше названи *уральскими*, „волз-
ское войско“, „оренбургское войско“, „азов-
ское войско“ и т. д.

*

Описал сом вам, дакле, мили читателе,
постане нашого (малорусского и велькорус-
ского) козачества. Их исторію треба да позна-
кажи наш читатель — Русин прето бо зос
упознаваньем козачества упознаме и свою

исторію, упознаме и сами себе, упознаме прешлосць нашого (як малорусского так и велькорусского) народа. Ми можеме буць горді на то, же и ми потомки наших славних козакоў. Рускі козакі то наша традиція, котрой ше ані ёден нётреба одрекаць, бо зосёй одреканьем стражиме и свою народносць и карактер нашей русской народносци, которую зме наслідзели од наших славных козакоў а то є: *храбросць и постаянну борбу* зосёй хегемонію, па гоч якого рода вона була.

Мало ше нам дотераз о наших славных козакоў приповедало. Тоти, до то уж давно требали зробиць, а котри так явно твердза же су „Українцы“ — „народовци“ нашли за потребнейшее да нам як „українски“ водітеле приповедаю о шыцким лем не о тим цо русске. Так на пр. о таліянским Риме зме уж телько слухали не лем по наших церквох, але и у тих „українских“ новинах, же нас уж од того справди и глава боліа о русских варошох Кіеву и Москви пише ше так як да то нам цудзе, не нашо.

Тым „українцом“ випатра же баргей „пахне“ таліянски Рим як рускосць и славянство, зато ше нам у своих „українских“ новинах и видрижняю вше зосёй славянством. Но нам то ані не чудо, бо знаме доброе, же хто раз вишол зосёй єзуитских рукох випеченим єзуитом, тот нігда неможе буць націоналистом — народовцем. Тот може буць лем шлєпи слуга чарнай єзуитской интернаціонали, котра на рушевинох народносцюх (и нашей русской) сце себе створиць свой чарне царство. Не чудо нам, же таки єзуитски вихованцы любя шыцко, лем не свою народносць, бо націонализм и интернаціонализм су два антиподы, котри ў одно друге не церпи. Интернаціоналиста нігда не може буць націоналистом — народовцем!

Зато, мили читателі, упознайміе добре свою исторію бо лем зосёй познаваньем нашей исторіи годни зме полюбиць свой народ и будземе ше знаць лепше бориць зосёй кайдзей-кима интернаціоналистами па чи вони були: червени, златни, жолти або чарни. Исторія нашего козачества будзе у істи час найлепши демант на твердзеня дзепоедних наших „вождох“, же наш народ окрем своей церкви нема ніяки свой традиціі!

Николай Д. Олеяров,
канд права

ФЕЛЬТОН

СІОМКА І ЙОГО СТАРА

Е. МИХАЙЛОВ

Жімски вечар. Мешац гет високо яг да помалючки пліва по шивим небесним своду медзі гвіздачками хтори ше трешу, трешу ягда чутствую и вони жімни вітрык зозі сіверу хтори до косцох пребыва. Цале село у билей шмати. Шніг навял до кожного куцика. Ідзеш по нім а вон ці крашні шкрипи под ногамі як цверчок кед ше влеще скриє до желеней трави. Лем ето, тераз то не цверчок але шніг, замрзнути и сухи, а вітрык ці гласка уха спод клобука аж пече. Ту и там шветло у хижох. Крашні, закукні и увидзиш як ше люби пец кед жімно. Ідзеш далей а там ше с коміна ціска густі чарні дым: газдиня топи, а газда шеднул под пец ше грее.

Ідзеш далей, а шкрипотане одгукує за тобу и чуц це далёко. Закукніш дзе лем не зацагнути добре зависи на окнёх и видзиш крашні як дідо шеднул под пец на патку та цошка приповеда унучатом хтори порознімали усточки та слухаю. Ідзеш еще далей. По драшки ці ше преплєсли конары. Попатриш позорнейшее а то лем цінь. Цінь и ніч веций.

Таки істи цінь видзи и Сіомка при своім жімним пецу. А знаце хто тот Сіомка? Его повем вам.

Мал и вон дараз цепли пец кед пришла жіма. Мал и дзеци и маєтку и жену па и родичох. Але, як млади, нагли, пепредумани повадзел ше з кімшик, тот го дал до суду и наостатку Сіомка предал маєток та виплацел провкаторох и суди а йому не остало ніч. Кед шыцко претрошел пришло му на розум же ше могол з гевтим крашні помириць, пребачиць му за увреди але уж позно було. Нашол правду, т. ёст купел ю за свойо власни пенежы и остал голи. Дабоме чудовал ше и сам же як то шыцко крашні випадло. Жена го єдного дня охабела а дзеци поодходзели кожде на свою страну, а наш Сіомка крашні шедзи его тераз зозі правду хтора вошла якош до кождого кута його празного обисца па аж и до пеца, але ніяк да ше пец огреє од ней. Гібаль може буць ё не цепла прето же ё купена? Не знам, а так исто и Сіомка не зна и зато му зуби цвенкаю при пецу, Шедзи и патри през очко хторе не замрзло прето же ё розбите. Патри як ше трешу малючки гвидзи и дума себе чом мешачок не слунко, цепле слунко хторе би розограло його жімни дом. Вшадзи му жімно, вшадзи,

НАША ПОШТА

Парож Павіч, Н. Сад. Ваша исправка будзе одштампана у ідущым числе.

не лем по целу и на целу але и душа мушимна и не осетліва.

Крашне му постал чарни живот. Нігдзе нікого да го лем поцеши кед инше не. Гварим, душа му не осетліва, празна, змарзнута. Аяй пламенчка любови у шерцу. Та док бул млади, неогранічено любел, любел несебично шицко цо му бліске и власне: жену, дзеци и — паленку.

Правда, вециераз ше вадзел з жену, голем седем раз до тижня, але то ніч бо ю зато и далей любел, любел и бил як свою. А чом би и не кед и вона йому не осталася должна.

Не будземе нацаговац и росцаговац його живот: на два на три повеме дацо о жени Сйомковей котру вон волал „моя стара“. И tota ista „моя стара“ баш кед ше мешац так високо зопнул и кед гвоздочки кліпкаю на мирне село, та и на рострешену стреху Сйомковей хижки и на криви комин, його стара, одкацщик з далекей драги врацала ше дому. Под пазуху ношела зайдичку, а цо було зязане у тей зайдички, не знам.

Пришла пред хижу, пообрацала ше чи ю дахто не видзи и вец с циха вошла до двора. Сйомков пжичок збрехнул двараз трираз, помахал з хвостом и узих.

Вошла до хати и думала себе же ше ей зрадає муж. Але спрэведла ше. Сйомка шедзел дахтей мирно а зуби му почали баржай цвенкац. Патри на жену але ю не може препознац. Вона цихо. Не видзи го. Почало цошка жуброніц. Сйомка ше почал жегнац од страха, не зна ані сам цо му ше стало. По рушаню би повед же то його стара але дзе баш тераз да придзе кед ше ей найменей наздава? Почал шептац „Оче наш“ але жена цошка гледа, лампу озда, хгору Сйомка дал за паленку жидови.

— Но чорт би го знал дзе ю охабел — гласно зажубронела.

Сйомка ю препознал и баш му остатнє „яко твоє ёст царство“ требало присц на язик але ше пременело на „убил це швет“.

Жена ше таргла. Попатри лепшие а то ей Сйомка скруцени под пецом, розтаргания на ліцу ше му застановело мешачково шветло.

И цо думаце чи ше зрадовали єдно другому? Не и гей.

Други вечар полецел густы чарни дым и на криви комин Сйомков, зашицели ше и його окні, (облаки), зограл ше и його пец а дзира на очку була затката зос заглавком. Сйомка приповедал сущеводи як пришла його стара, приповедал як ше злек од неёй а сушил ше шмяял з нього.

О два дні уж цале село гучело о тим як ше Сйомкова жена покаяла и врацела дому як блудни син. Сйомка постал веселиши, але

такой истога тижня поврацела му ше стара дзека да кус стару поцага за варгочи. И поцагал ю. Баш людзе ишли в недзелю до церкви а вон ю бил. Дзеци ше становели при його хижки и слухали зваду. Еден несташни хлапчик дрилел заглавок с палічку з очка а други почали руцац груди шнігу до хати.

ІСТОРІЯ РУССКОГО НАРОДА

Приредзел Ніколай Д. Олеяров

Почало ше зос основаньем Русскага Народнага Просвітнага Друштва. За його основанье зишло ше народне собраніе до Нового Саду. Дотерас не познати людзе, котры ше за време австромадярскага режима не преславели ні зос чим, вишли пред собраніе зос готову роботу. Коцурци, котры були прекалены у борбі против мадяризациі и свідомі своеї русскосці зос правом предрудцовали керестурским якби вождом, же меняю русски правопис на котрим би требало од тэрас писац. Коцурци уживали пред войну русски літературны правопис, котры ше и у школі учел, и за котры ше народ тельо борел, та с правом опоминали керестурцох, же охабяц тот правопис котры нас отримал, то непочитоване нашей смутней традиції. Но Керестурци, котры до войны у своеї школі учели своих дзецох мадярским буквом, лехко охабели тот правопис, бо вон им не был традиція. На то Коцурци, котры на тим собранію видзели и таких людзох, котры ше пред войну по русски ані озвец не сцели за знак протеста напущели собраніе а рішенія того собранія а особено пременку русскаго правописа не приняли за свой. Так було основане Русске Народне Пресвітне Друштво зос штредзиском у Керестуре, котры пред войну у борбі против мадяризациі не бавел ніяку виднейшую ролю.

Наскоро затым почали виходзіц и „Русски Новини“, хотри почал уредзовац Горват поп Юре Павіч. Но тоти „Русски Новини“ не віполніли до нішкі наданя нашого народа як прето, же су писані зос ново видуманным правописом, котры нас oddalюе од наших братох на Горніцы, Галичині, Україні Россіі, так и пре свою ісключыво вірскую пропаганду и занедзбане нашей національносці так, же даваю утисак як да постоя лем пре очуване унія а не за ширене націонализма. Попри того у остатні часы, одкеди редактор тих новинох поп Фірак, почина ше ширыц медзі наш народ хибни ідеї о українізму и блъценю русскосці. Дабоме же народ, котры за телі часы ше мучно борел за отримане своєй русскосці не сце ані чуц о українізму,

бо вони нашому 180-міліонному русському народу лèм чоди принесц може. Народ ще исто так чудує, же як то може буц да тоди людзі котри пред войну за време аустро-угарскога режима не показовали ніяку активносц, але баш напрочив національну пасивносц. Исто так пасивни були и 1 дещембра 1918 ғоку, не сцели предводзиц народ русски до Нового Саду исторійского дня, кед требало дац віязу за одщицнене од Мадярской и указац же ше радуєме зос братами Славянами нашему ошлебодзеню а тераз нараз постали якиш „украинци“.

Но и у церковним погляду по войни наш народ постал незадовольни. Постоянне заво дзене латинских пременкох до нашей церкви нагнало єдну часц нашего народа да охаби унію, котра по их думаню зос тима применками не поштує русски вірски традиції, та ше врацаю назад на нашу прадідовску православну віру, віру наших преткох на Горніци, Галичини и Россії. Так першє поробела єдна часц Коцурцох, затим Новосадяне а затым и Господінчане. Рушане за врацане до православней віри випатра же вше баржей и баржей залапюе наш народ, котри уж далей випатра же не сце подношиц губене наших обрядох од страні уніятских попох. Народ замера и то уніятским церковним власцом, же ше до тераз не потрудзела у римского папи, да ше дзень св. Владимира, русского княза котри покресьел русски народ на рікі Дніпру (988 року) проглаши за обавязательни празник. Окром того народ ще не пачи и то, цо доказали и Петровчане зос своїм меморандумом, же уніятски церковчи власци не сцу споминац мено нашего славного краля у службох, так же ше народ справди видзи, як да унія не бэрз почитуе тоту нашу славянскую державу. Тото незадовольство зос уніятскими церковними власцами вибухло перши раз 1922 у летку „Русски Батог“, котри видал Александер Сакачов и Мойсей Мудри, тедишині одушевлени и найбаржей увредзени Русини. Затым незадовольство зос уніятскими власцами очитуе ше еще и у двух леткох Андрея Губаша, упуцених: еден влажиці Діонізію а други: „Русскому народу у Югославії“. Па и Коцурци у своім „Отвореним писму владики Нярадію“ зос 210 подписами протестую против коцурского попа Дюри Биндаса, котрому найбаржей замераю, же до русской церкви уводзи споведац народ „мадярскога плебамоша“ и др.

Пре шицкі тоды причини народ помали почина охабяц унію и кед ше народу не да задовольство випатра же воно вежне вехши размере.

Но и культурним погляду настали извісни

применки. Народ не задовольни зос способом ширеня просвіти од Р.Н ПД-а зишол ше 3. IX 1933 року на собраніе до Старого Вербасу и то себе сам народ без попох и окрем попох основал „Културно-просвітни Союз югославянских Русинов“. Коло Союза ще позбериали як уніяти так и православни Русини зос задачу дзвиганя національней русской свидомосци, отrimоване братской любови зос шицкими братами славянской креви а особено зос Сербами и Словаками, зос котрима ведно и жіeme и зос котрима зме ведно патели под мадярским ярмом. Початком лета 1933 року почала виходиц и тижњова газетка „Заря“, котра як и Союз нашла вельке прошивлене не у народу, бо ю народ сам себе створел, але од страни интелигенції коло „Руских Новинох“, котра крем чесних віймкох ще стої од попох и уніятских богослововох.

„Заря“, котра почала шмелю виношицьшицко тоды цо ше робело против нашого народа як у прешлосци так и тераз не пачела ше барз особено уніятским попом, котри с початку як зос живим словом по церковных казательчіох так и зос пирком у „Руских Новинох“ безобзирно почали нападац „Зарю“ и Союз а очарньовац вищиховац поединих сотруднікох также аж и „посланца“ була у церквох читана против „Зарі“, то випатра же тата безобзирна борба досадзела уж и самим попом, котри видячи же „Зарю“ уж унічтожиц не можу, престали голем у „Руских Новинох“ ю нападац, гоч ми не знаме цо ше роби при споведаньох наших русских женох.

Напрочив „Зарю“ и Союз наш народ барз полюбел и вона же вше баржей и баржей шири, так же не длуго придзе час кед будзе кажде русске обисце „Заря“ ошвицовац на пользу самого русского народа а на страх ей противнікох и непріяльгох, котри ю унічтожиц сцели.

Но наш Союз не застановел ше лем на видаваню газетки „Заря“. За рок 1935 вони видал и красни „Русский народный Календарь“, котри барз краине ушорени.

Як на „Зарі“ так и на Календарю соучастную сліпующи г.г. сотрудникци: Д-р Милутин Губаш, Владислав Поляк, Д-р Александер Сакач, Д-р Йоан Шарик, Николай Д. Олеяров Петро Поповичи, Йоан Виславски, о. Біляков, Мойсей Мудри, Георгій Шанта, Гавриїл Надьов, Георгій Повлович Еміл Е. Стрибер, Е Михайлів Коциш, Кирил Шовш, Янко Хромиш, Йоан Хромиш, Сендерак и други. Таке красне число наших интелектуалцох найбаржей шведочи о тим, же „Заря“ справди походзи од самого народа а то нам найлепша гарантія за певни успіх наших ідейох у будучносци.

Янко Виславски

ПАЗДО У КАЛИФА

СЕНЗАЦИОНАЛНИ РОМАН „ЗАРІ“, №

Було то єдного дня перед вечаром. Слунко уж зашло, але ище ше добро видзело. Около були бреги и ядлово древа, а у доліни хижя и поток. Горуци камень цо ше пекол през дзень ище трима цеплоту, а у потоку вода жуборела. Шестра по мену Анка була сама на салашу на фарми. Ту у Америки барз опасно так охабяц саму фарму през наоружаного человека. Баш ше Анка рушела же на карми свойого брацика малкого Мижка, кед лем залупню коньски копита по дворе. На двох коньох, до зубох наоружани людзе вошли до хижи и почали такой ормани отверац и гледац пенежи. Анка зграбела малого Мижка и почала зос найвекшу силу сцекац. Прешла вона уж поток и почала бежац горе на брег и була цигурна же ю тоти не влапя.

Але вешти шедлаче американски шедлі на коні и почали ше гнац за Анку да ю влапя. Бежали коні през лес и преплівали поток а шедлаче ше моцно тримали за дёплови. Анка бежала як лем могла, але оганяче жадни злата од турскаго калифа, гонели коні без милосердія. Они мали таки заробок же били жени европлянки лиферовали турским

калифом а гевти им добре плацели. Така им рбота не була чешка кед ше дознали же на даєдней фарми остала жена сама дома. После того, кед жену однею та однешу до свой збойнічкай хижи, там ю крашне облечу и положа до чамца и вожа през морйо до арабских калифох. Там ше приведзе жену и комисія од того калифа одредзує же кельо даю за дотичну жену, а то одредзує по ей старосци и красоти Анка исто так настрадала бо допадла тим збойніком до рукох. Але на щесце не одвоели од Анки Мижка, алі іх ведно надумали предац. Анка як християнка мала у шерцу вше надію же ю сам Бог вишебодзі зос тих мукох гоч зна же ма вельо прецерпиц у тим ропству. Але за чудо, тоти збойніци Анки и Мижкови дали есц и крашне іх облекли, положели на коні и ношели длugo и длugo заш през леси и бреги. На конці вишли на чисчину а пред очами ше показало морйо и вельке и белаве. Слунко баш виходзело и було червене як жирячка, а з леса цошка пахло. На обали стал прикопчани чамец. Положели Анку и малого Мижка до чамцу и завязали ей руки и ноги да ше не руци до води. А сами станули на брег и розпатровали ше, як да dakого чекаю Незадлugo ше появел вельки дым зос води а вец и ладя паровала. Збойніци почали махац зос широкими капами а ладя ше прибліжовала.

(Далей будзе)

